

տի անդամների արտակարգ մի ժողով, որը միաձայնութեամբ ընդունեց բողոքի հետեւեալ հեռագիրը, որ և ուղարկեց անմիջապէս. «Բրեստ-Լիտուսկի՝ հաշտութեան խորհրդաժողովին, Պետրոգրադ՝ Սովնարկոմին, Լոնդոն, Փարիզ, Ուաշինկթոն, Հոլով, Թոֆիօ, Կ. Պոլիս, Բերլին, Վիէննա՝ արտաքին գործոց նախարարներին, Քիև՝ Կենտրոնական Ռադային, Օդեսա՝ Սովդեպին. — Համաձայն Սէյմի վճռի, անդրկովկասեան կառավարութեան, Անդրկովկասին և նրա սահմաններին վերաբերող ամէն մի դաշնագիր, որ կնքուած է առանց իր գիտութեան ու մասնակցութեան, համարուած է զուրկ միջազգային արժէքից և պարտաւորեցուցիչ ուժից իրեն համար: Այսու յայտնուած է նաև ի գիտութիւն հանրութեան, որ Անդրկ. Սէյմը արդէն ընտրել է հաշտութեան պատւիրակութիւն, որը, ըստ Թիւրքիայի հետ կայացուած նախնական համաձայնութեան, պատրաստուած է մեկնել Տրապիզոն վերջնական հաշտութիւն կնքելու նպատակով»:

Որոշ վարանումից ու սպասումից յետոյ, պատւիրակութիւնը մեկնեց Թիֆլիսից և փետր. 23-ին արդէն Տրապիզոնի նաւահանգստում էր: Տեղ հասնելուն պէս հաղորդեց Պոլիս, որ սպասում է Թիւրքական պատւիրակութեան, սակայն, մի քանի օր պատասխան չեկաւ, և անդրկ. պատւիրակութիւնը մնաց նաև ի վրա, առանց ցամաք իջնել կարողանալու, անորոշ վիճակի մէջ, բոլորովին կտրուած աշխարհից:

Միայն փետր. 27-ին, Տրապիզոն հասաւ Թիւրքական պատւիրակութիւնը, որ բաղկացած էր 5 անդամից, նախկին ծովային նախարար Ռէնուֆ բէյի նախագահութեամբ, և նոյն օրը անդրկովկասեան պատւիրակութիւնը նաևից իջաւ ցամաք: Մի քանի նախնական բանակցութիւններից յետոյ, հաշտութեան խորհրդաժողովը բացւեց մարտ 1-ին և հէնց առաջին նիստում պարզեց, որ կողմերը եկել էին ներհակ ծրագրներով և խօսում տարբեր լեզուներով: Բանալով նիստը՝ Ռէնուֆ բէյը արտասանեց ողջոյնի հետեւեալ ճառը. «Յրախտապարտ եմ երկնքին, որ ինձ առիթ ընծայեց իմ երկրի և իմ պաշտօնակիցների անունից դիմելու բարեմաղթական խօսքերով անդրկովկասեան ժողովուրդներին յարգելի ներկայացուցիչների գալստեան առթիւ, Անդրկովկասի, որը, ցարիզմի անկումից յետոյ, հետզհետէ շարժուած է անկախութեան ճանապարհով. պատիւ ունեմ դիտել այս թանգագին դէպքը, իբրև իմ կեանքի ամենահաճելի ուրախութիւններից մէկը: Ողջունելով այսօր յանձին ձեր ձեր երկիրը, բնաւ ո՛չ միայն ծիսակատարութեան և դիւանագիտութեան աւանդութիւններին հետեւելու անհրաժեշտութիւնից դրդուած, ես աւելի շուտ ոգևորուած եմ յարգանքի զգացմունքներով և աջակցելու բաղձանքով ա՛յն սրբազան գործին, որի ներկայացուցիչն էք հանդիսանում դուք: Քանի որ 200 տարուց ի վեր ցարիզմի դէմ մղած բոլոր մեր պատերազմները մեր երկրների համար ինքնապաշտպանողական պատերազմներ էին, ես կարծում եմ, որ մեր ընդհանուր ճակատագիրները աւելի և աւելի էին կապուած միմեանց այդ ընդհանուր փառաւոր պատմութեան ընթացքին: Ձեր ապրած վերջին շրջանը, որը, դժբախտաբար, արգելք եղաւ մեզ շօշափելի կերպով կատարել մեր պատմական պարտքը օգնելու ձեզ, մի շարք ծանր փորձութիւններով ապացուցեց մեր ճակատագրների այդ միութեան ամբողջ կարեւորութիւնը: Յամենայն դէպս, ես համոզուած եմ, որ մենք ամենքս այստեղ մեզ բաժանող արգելքի խորտակումը համարում ենք մեզ համար աւելի կարեւոր երեւոյթ, քան ամենամեծ դիւանագիտական յաջողութիւնները, որովհետև մեզ շարկապող կապերը հանդիսանում են ո՛չ միայն սոսկ